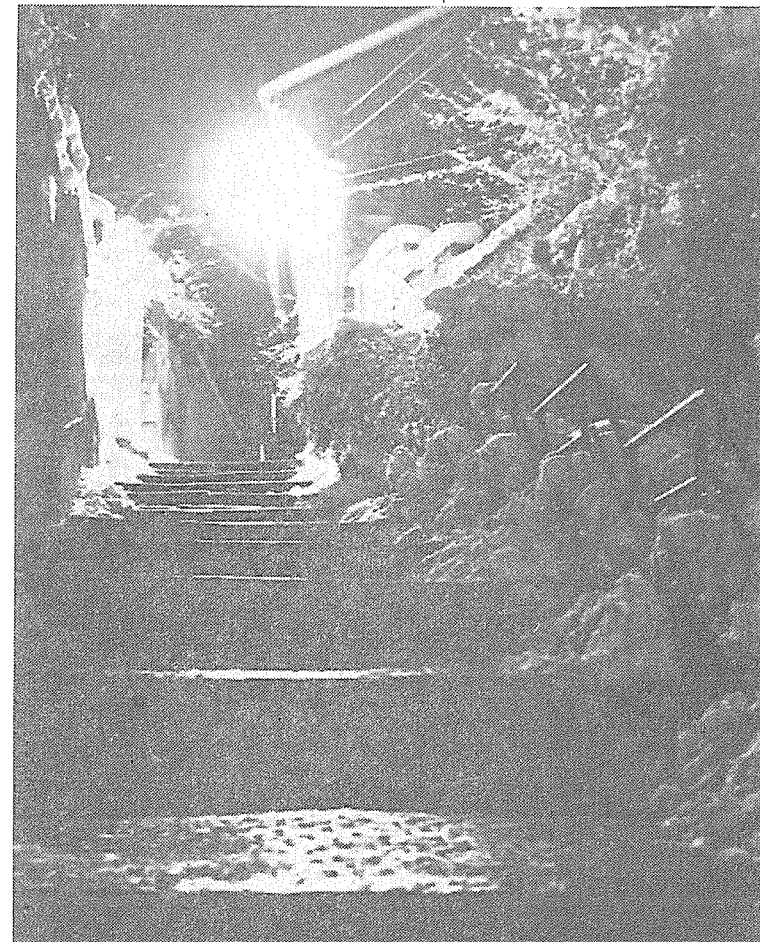

ZPRAVODAJ

města Hranic a lázní Teplic n. B.

Hranický motiv. Foto J. Valigura, fotokroužek JKP.

ROČNÍK XXV.

PROSINEC 1984

ČESTNÉ HLÁŠENÍ

O SPLNĚNÍ CELOMĚSTSKÉHO ZÁVAZKU V ROCE 1984

Významným přínosem při naplňování náročných úkolů, vytyčených ve volebním programu NF je pracovní aktivita a společenská iniciativa občanů vyjádřená jejich účastí prostřednictvím socialistických závazků na životě a rozvoji města a jeho místních částí.

Z iniciativy městských orgánů probíhala koncem minulého roku široká závazková kampaň, jejímž výsledkem bylo na počest 40. výročí SNP a 67. výročí VŘSR schválení celoměstského závazku, který v budovatelské části představoval vytvoření hodnoty díla 7 700 tis. Kčs a odpracování 280 tisíc brig. hodin ve prospěch zvelebení a rozvoje životního prostředí města.

Velká pozornost byla také věnována ideově výchovné a kulturně společenské činnosti, která byla v převážné většině motivována významem výročí a která rovněž přispívala ke zvyšování společenské angažovanosti občanů.

V průběhu roku byly vytvářeny příznivé podmínky s cílem efektivně a účelně využít socialistických závazků a dohod pracujících a občanů ve prospěch zkvalitňování jejich životních podmínek a budování potřebných veřejně prospěšných zařízení. Průběžné hodnocení konkrétní účasti podniků a organizací formou veřejné prověrky naplňování závazků také pomáhá zvyšovat jejich podíl ve prospěch města a jeho místních částí.

Správně rozvíjenou ideově výchovnou a politickoorganizační činností městských orgánů, ale zejména masovou politickou a agitační prací UO KSČ, občanských výborů a organizací NF bylo dosaženo splnění celoměstského závazku v původně schválené hodnotě v celkové výši 8 293 tis. Kčs již k 5. listopadu 1984.

V investiční části realizované formou akce „Z“ byla tak dokončena v hodnotě díla 1 998 000 Kčs kotelna na zemní plyn na letním koupališti, komunikace v místní části města ve Slavíči, před dokončením je kanalizace Struhlovsko a rekonstrukce bazénů, nově byly zahájeny práce na stavbě obchodní jednotky v místní části ve Středolesí a pokračovaly práce i na ostatních stavbách.

Bohatá byla také politickovýchovná a kulturně společenská činnost. Celkem se v této oblasti uskutečnilo 1 760 akcí s účastí 213 tisíc pracujících a občanů.

Splněním celoměstského závazku v původně schválené hodnotě díla byly tak vytvořeny reálné podmínky nejen k naplnění přijatého zpevněného socialistického celoměstského závazku, ale také k úspěšnému splnění volebního programu NF v objemu již k 9. květnu 1985 — ke 40. výročí osvobození naší vlasti Sovětskou armádou.

Zvyšováním efektivnosti a kvality práce tak rozhodujeme nejen o růstu naší životní úrovně, o dalším rozvoji města a jeho místních částí, ale také o uvědoměném naplňování revolučního odkazu významných výročí, na jejichž počest je pracovní aktivita a společenská iniciativa rozvíjena.

AL

Vzpomínáme na s. Antonína Zápotockého.

V prosinci letošního roku si připomeneme 100leté výročí narození revolucionáře, neochvějného bojovníka za práva pracujících, komunistu s. Antonína Zápotockého. Se značně otřeseným zdravím se vrátil v r. 1945 z koncentračního tábora a ihned se zapojil do politickoveřejného života. Po několika letech stál v čele ROH jako jeho předseda a s jeho jménem je rovněž spojeno únorové vítězství pracujících v roce 1948. Vykonával rovněž různé státnické funkce a po smrti prvního dělnického prezidenta s. Klementa Gottwalda byl zvolen prezidentem našeho státu.

A zde právě začíná moje vzpomínka. Začátkem dubna 1955 nám bylo oznámeno, že za pracovní výsledky, které byly podloženy neustálým rozvíjením socialistického soutěžení, bude kolektivu nár. podniku Sigma Hranice poprvé uděleno vysoké vyznamenání a to Rudý prapor vlády a Ústřední rady odborů.

V tomto období byl právě na léčení v lázních Teplicích n. B. prezident republiky s. Ant. Zápotocký. Na poradě u podnikového ředitele, byl podán návrh, abychom se pokusili pozvat s. Zápotockého na slavnostní předání Rudého praporu. Telefonicky jsme se spojili s tajemníkem s. prezidenta a tento nás pozval k osobnímu jednání.

Předseda ZO KSČ s. Miroslav Ludmila, podnikový ředitel s. Alois Sedláček a já, který jsem vykonával funkci předsedy ZV ROH jsme sedli do auta a jeli

Na fotografii si přibližujeme slavnostní okamžiky z návštěvy prezidenta s. Zápotockého v hranické Sigmě v roce 1955.

do Grandhotelu Klíč, (nyní Sokolovo), kde nás s. tajemník přijal. Přednesli jsme mu svoji prosbu. Soudruh tajemník namítal, že s. prezident asi nebude moci se zúčastnit vzhledem k tomu, že v tentýž den, kdy se u nás předání koná, musí ve večerních hodinách odjet zpět do Prahy. Tehdy mě napadla myšlenka a požádal jsem s. tajemníka, aby poprosil s. Zápotockého, když nebude moci zúčastnit se schůze, tak ať napíše aspoň několik řádek, které bychom na slavnostní schůzi přečetli. Se slibem, že tuto naši prosbu tajemník soudruhu prezidentu vyřídí, jsme se vrátili zpět do závodu.

V závodě jsme ani nevystoupili, když nám sdělil vrátný, že se okamžitě máme vrátit zpět do Teplic. Tam nás již čekal tajemník a sdělil nám, že naši žádost přednesl s. Zápotockému, který řekl: „Než bych něco psal, tak tam do Sigmy raději pojedete.“

A tak 26. dubna 1955 prezident republiky s. Ant. Zápotocký blahopřál osobně v montážní hale závodu všem zaměstnancům n. p. Sigma Hranice jménem ÚV KSČ, vlády republiky a Ústřední rady odborů k vyznamenání podniku Rudým praporem vlády a Ústřední rady odborů za pracovní úspěchy dosažené v I. čtvrtletí roku 1955.

Poprvé v dějinách podniku vešla do továrny hlava státu, aby poděkovala pracujícím Sigmy Hranice za jejich práci. Dvojnásobná sláva tohoto dne byla podle slov ředitele podniku výsledkem práce celého kolektivu závodu i jeho příle, obětavosti a důslednosti, s jakou plnil své úkoly a dosáhl vytčeného cíle.

Prezident republiky s. Ant. Zápotocký ve svém blahopřejném projevu, který podle mého názoru je stejně aktuální i v přítomné době, mimo jiné řekl:

„Vaše vítězství na pracovním poli má velký význam, který přesvědčuje všechny ty, kteří nevěří, že se dají zdat těžkosti.

Je proto třeba pokračovat v té nastoupené cestě a i vy, soudružky a soudruzi, si musíte říci, že ten prapor, který vám byl dnes tak slavnostním způsobem předán, musí u vás zůstat. To ale neznamená, že byste se měli radovat z toho, že druzí to dělají špatně. Předávejte i ostatním strojírenským podnikům své zkušenosti. Musíme si uvědomit, že strojírenské závody jsou základem našeho národního hospodářství a když v druhých závodech strojírenských bude produktivita tak jak u vás v Hranicích, potom bude lépe i v zemědělství. Nemyslete, že naše zemědělství stačí, abyste měli všichni dostatek na svých stolech. I naše bohatá Haná na to nestačí.

My musíme dovážet mnoho zemědělských produktů a k tomu právě potřebujeme, aby se plnily exportní dodávky tak, jak je plníte v Hranicích. Neboť na našem strojírenství jsme v první řadě závislí.“

Tak hovořil soudruh Zápotocký v Sigmě v Hranicích a bylo to pro zaměstnance podniku veliké vyznamenání. Pro mě osobně z mé dlouholeté práce v podniku Sigma je to ta nejkrásnější vzpomínka. Věřím, že 19. prosince, kdy položíme kytičku u busty s. Zápotockého v lázních Teplicích u příležitosti 100letého výročí jeho narození, znovu alespoň v našich myslích mu poděkujeme za jeho veliký přínos, kterým pomohl při budování socialismu v naší vlasti.

Oldřich Lukeš

Bezplatná pracovní právní poradna v Lipníku n. B.

Hana Svatoňová

V životě každého z nás se čas od času vyskytnou období, kdy potřebujeme pomoc odborníka. V pracovním procesu se může jednat zejména o otázky vyplývající z výkonu profese, ať již jde o vznik, změny či zánik pracovního poměru, dodržování pracovní kázně, nároku na dovolenou, odškodnění pracovního úrazu, vhodnou úpravu pracovní doby apod. V těch chvílích sháníme zákoník práce a další předpisy, abychom nakonec zjistili, že se bez právní rady s odborníkem neobejdeme.

Okresní odborová rada v Přerově poskytuje již řadu let bezplatnou poradenskou službu v pracovní právních otázkách pro pracovníky závodů a institucí formou poradenských dnů. Poradna je zajišťována zkušenými právníky pracovní právní komise OOR v Přerově každé pondělí a čtvrtek, vždy od 15—17 hodin.

V současné době, kdy počet poskytnutých právních porad každoročně vzrůstá a kdy pracující z lipenské a hranické aglomerace právem poukazují na obtížnost dojíždění po zaměstnání do Přerova v případech, kdy potřebují právní pomoc, rozhodla Okresní odborová rada v Přerově na návrh Sdruženého závodního klubu ROH v Lipníku n. B. rozšířit tuto bezplatnou právní pomoc a umožnit poskytování pracovní právní poradenské služby přímo v Lipníku nad Bečvou.

Právní poradna bude zajišťována počínaje prosincem 1984 každé první a třetí úterý v měsíci v kanceláři Sdruženého závodního klubu.

Právní poradna bude pro pracovníky — členy ROH bezplatná (nutno prokázat své členství v ROH členským průkazem) a bude zajišťována pracovníkem pracovní právní komise Okresní odborové rady v Přerově.

V důsledku zavedení těchto poradenských dnů budou moci pracující lipenských závodů, eventuálně i ti, kteří pracují mimo Lipník, ale bydlí v Lipníku, navštívit tuto poradnu za podstatně ulehčených podmínek, neboť si ušetří čas dojížděním do Přerova. **Poradna je pochopitelně přístupná i občanům Hranic a hranické integrace.**

V lipenském kulturním kalendáři vás budeme pravidelně informovat o této právní službě, poradnu budeme pro lepší orientaci pracujících uvádět i na našich programových plakátech.

Okresní odborová rada tak vychází vstříc občanům Lipníka a integrovaných obcí a věří, že tato služba bude odboráři využívána. Pokud se tato forma právní pomoci osvědčí, uvažujeme počínaje II. čtvrtletím příštího roku se zavedením poradenských dnů v každém týdnu.

Poradenské dny v měsíci prosinci 1984:

úterý 4. 12. od 16—18 hodin

úterý 18. 12. od 16—18 hodin

v kanceláři Sdruženého závodního klubu ROH v Lipníku n. B.

Kapitolky z topografie města Hranic.

PhDr. Bohumír I n d r a

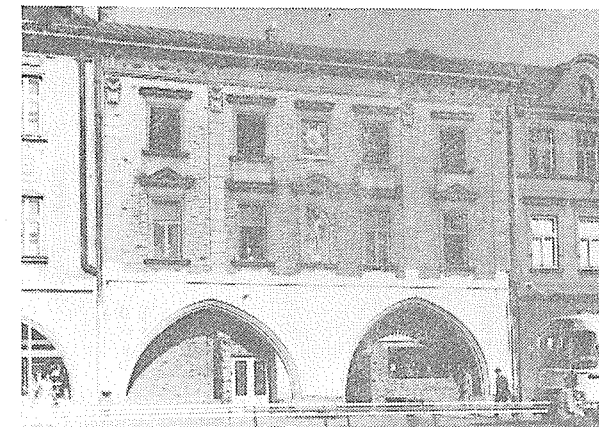
DŮM VEČEŘOVSKÝ čp. 92 NA NÁMĚSTÍ, NYNÍ PRODEJNA ŽELEZÁŘSTVÍ

Tento dvoupatrový řadový městský dům na západní straně Gottwaldova náměstí čp. 92, kdysi velkoměšťanský právovárečný dům, patřil svou rozlohou vždy k největším na náměstí.

Podle zápisů nejstarší dochované purkrechtní knihy městské byl v polovině 16. století jeho majitelem **soukenický mistr Pavel Pavlica**, po němž koupila pozůstalý dům s předměstkou zahradou a rámem v ní (na napínání suken) a s loukou s. 1573 za 1100 zl. rýnských jeho vdova Anna, která jej odvedla druhému svému manželovi **soukeníku Martinovi Šilhavému**. Kulturně zajímavý a cenný je zápis v knize o vyplacení dědických podílů Pavlicovým dětem z prvního manželství, že **podíl 168 zlatých**, který měl dostat syn Jiřík lotr Pavliců (jak je zapsán v knize) **propadl k obci, protože ukradl městskou pečeť** (aby jí opatřil falešný přímluvný list města pro získání luterského kněžského svěcení ve Wittenberku). V roce 1590 však město vydalo na prosbu kněze Blažeje Pivničného, který měl za manželku vlastní sestru Jiříkovu, z propadlého podílu 20 zl. „ne z povinnosti, ale z lásky“, museli se však zavázat, že oni ani potomci se nebudou domáhat vyplacení propadlého podílu. Šilhavý prodal dům s rolí a stodolou r. 1600 za 1400 zl. rýnských **měšťanu soukenickému mistru Pavlu Balšánkovi**, který byl pak po řadu let členem městské rady, rychtářem a v r. 1624 mladším purkmistrem města, brzy potom však zemřel. Jeho dům bez hospodáře byl v r. 1625 za **ležení maansfeldského lidu ve městě zpusťšen vojáky**, a **zůstal pustý a pobořený až do roku 1633**, kdy

Dům čp. 92 na náměstí před otevřením zazděného domovního podloubí.
Foto M. Hlubinková, 1983

Dům čp. 92 na náměstí s otevřenými oblouky podloubí
Foto J. Indrová, 1984

jej městský úřad spolu s dědici po Balšánkovi prodali i s rolí na farářství a zahradu ležící za mosty ševcovskému mistru **Martinovi Čapkovi** za 600 zl. a bez závdanku pro velké zpuštění domu. Čapek za nejistých let třicetileté války pro chudobu dům nestavěl, ani jej neopravoval. Podle soupisu obyvatel města v r. 1644 se živil dosti nuzně řemeslem, osetého neměl nic, ale měl dvě krávy. Po jeho smrti r. 1651 prodalo proto město dům do třetiny zpusťšený z vůle vdovy Lidy a sirotků opět za 600 zl. a bez závdanku ševci **Janu Vlachovi ze Zábřeha**, který si vzal vdovu za ženu. Ten dům za bédných poválečných let také nestavěl, ale opravil jen pro obývání, vykonávání řemesla a skrovného hospodářství, a užívání šenkovního práva. V r. 1683 postoupil dům v téže ceně svému zeti **Matěji Pokornému**, vymínil si však do smrti s manželkou bydlení v domě, **malou světničku, jednu komoru, kousek pole na farářství a půl zahrady pod Svrčovem u řeky Bečvy**, a druhou zahrádku slove **Rám u malého mostku, také nejbliže příští pivní várku, která přijde pořádkou na dům, aby ji mohl vyšenkovati a užítí**. Po smrti vdovy Pokorného koupil dům r. 1721 za hotově zaplacených 500 zl. měšťan **Jan Kratochvíl z Lipníka n. Bečvou**, opravil jej a už r. 1727 opět prodal za 800 zl. hotově zaplacených, **Josefu Dernickému**, synu měšťana Františka Dernického. Ten **pustil dům roku 1760 svému zeti Antoniu Večeřovi**, který si vzal za ženu jeho dceru **Otilii**. **Večeřa jednopatrový dům znovu řádně vystavěl a r. 1786 jej odevzdal, oceněný na 1 500 zl., synovi Danielu Večeřovi**, ten se však musel před městskou radou zavázat, že bude dům řádně opravovat a udržovat. Starý Večeřa si dal při odevzdání domu zapsat, že bude s manželkou volně **užívat dolní světničku na podloubí, dva sklípky pod hrubou jizbou, jednu komoru v síni a druhou od rynku, vrchní hůru nad hrubou jizbou, na dvoře si vyhradil místo pro postavení chlívků a krmíku pro černý dobytek**. Nově postavený dům dostal při první vojenské konškrpici domů v Hranicích r. 1770 popisné číslo 87, které pak měl až do r. 1804, kdy dostal při novém přečíslování domů číslo popisné 92, které má podnes. Daniel Večeřa zemřel r. 1805 a zanechal podle testamentu velkoměšťanský dům v ceně 3 000 zl., pole patřící dříve k Andrlůvskému dvoru o výměře 43 měřic a 3 louky v ceně 3 100 zl., dále pole s loukou v Oboře v ceně 175 zl. a zahradu, oceněnou na 300 zl. Dluhy činily 3 847 zl., aktiva 6 619 zl. Jeho druhou ženu **Magdalenu Večeřovu si vzal r. 1808 za ženu hejtmán domobrany Jan Rotter z Rosenschwerdtu**, jemuž byl dům připsán r. 1810 i se zahradou a stodolou u hřbitova v ceně 3 000 zl. v bankocetlích, což činilo ve vídeňské měně 1 388 zl. 53 kr. Rotter, jehož otec byl jako setník povýšen za napoleonských válek za statečnost do šlechtického stavu, prosadil v Hranicích proti zákazu vrchnostenského úřadu r. 1822 zřízení

veřejné měšťanské střelnice (o ní viz č. 1/1983 Zpravodaje) a **založení měšťanského střeleckého spolku, prvního spolku v Hranicích**. V r. 1836 dal Rotter dům cđhadnout znalci, jeho cena vypočtena na 5 572 zl. konvenční měny. Už v r. 1840 patřil dům jeho synovi Adolfu Rotterovi z Rosenschwerdtu, který byl aktuárem Krajského úřadu přerovského kraje v Hranicích. Kromě majitele domu byl druhý velký byt v domě vždy pronajat za roční nájemné vyšším úředníkům Krajského úřadu v Hranicích.

V r. 1846 koupil dům majitel sousedního měšťanského domu čp. 93 (o něm viz č. 9/1984 Zpravodaje) **kupec Antonín Dvořák s manželkou Terezií, roz. Večeřovou, za 9 200 zl. konvenční měny**. Dvořák byl obchodník smíšeným zbožím, zajímal se a zabýval aktivně historií města Hranic, sbíral české knihy atd. Jako přítel a obdivovatel J. H. A. Gallaše pořizoval pro něho opisy různých pamětihodností, dal si opsat staré městské knihy, pořizoval si kronikářské zápisy o městě a okolí, z nichž se dochovalo, bohužel, jen málo. Psal jsem o nich v č. 1/1977 v článku „Kronikářské záznamy Antonína Dvořáka (1786—1850).“

Cenné popisy města Hranic, jeho obyvatel, zaměstnání, událostí pořídil také jako pamětní listy, jež vkládal při stavebních opravách do věžních bání, např. r. 1824 do bání Kostelíčka u Hranic, při opravách zámecké a radniční věže a v roce 1835 do bání věže farního kostela, jež byly objeveny při opravě kostela v r. 1982. Bohužel dvě plechová pocínovaná pozdřra, která dal pořídít podle nápisu na nich, byla vniklou vodou tak poškozena, že všechny v pouzdře uložené písemnosti a jiné hmotné památky byly zcela zničeny. Po smrti Dvořákově r. 1850 připadl dům jeho manželce Terezií, která zemřela v Hranicích r. 1866 na cholery za **bromadné epidemie cholery ve městě, již v měsících srpnu až říjnu podleho 163 obyvatel města kromě pruských vojáků**, kteří leželi v obsazeném městě. Ani syn Gottard Dvořák dům dlouho neměl, zemřel již po dvou letech, dům převzala pak jeho sestra Ernestína, **provdaná za majora dělostřelectva Viléma z Verchin**, jimž patřil dům až do devadesátých let. **Už v šedesátých letech 19. stol. bylo staré domovní podloubí** po příkladu ostatních měšťanských domů na náměstí **zazděno a upraveno na obchodní prodejny**.

Koncem 19. a počátkem 20. stol. patřil dům **obchodníku krátkým a módním zbožím Kariu Slezákovi**, po němž jej získal německý **obchodník železem a zbraněmi Viktor Fromm**, který měl dříve s bratrem obchod železem a zbraněmi v přízemí rožního domu na náměstí čp. 96 (dnešní knihkupectví). Fromm **renovoval dům pro potřeby obchodu**, upravil také obě poschodí domu, **jemuž dal honosnou klasicistní fasádu**. Průčelí bylo rozděleno čtyřmi předsunutými svislými pásy zdíva ve dvě užší a prostřední širší pole, s jedním oknem v krajních a dvěma okny v prostředním poli. Celá plocha zdíva průčelí domu obou poschodí mezi okny byla pokryta žlutými keramickými deštičkami na způsob zdíva (současně upraven tak i dům čp. 95 pekaře Prillingera a domy na východní straně náměstí). Do slepého okna mezi oběma okny středního pole byla v druhém poschodí umístěna reliéfní kartuše s iniciálami jména budovatele, v prvním poschodí **reliéfní deska s postavou boha obchodu Merkura, posíla bohů, běžičic, po zeměkouli, oděného lehkou pláštěnkou, s okřídleným kloboukem a okřídlenými topánky, v ruce s kouzelnou hátkou z dvojice spletených hadů**. Autor reliéfu není znám. Vdova Frommova Adéla se po smrti manžela v třicátých letech znovu provdala a jako **Pommerová** vedla obchod železem a zbraněmi a byla majitelkou domu až do konce druhé světové války.

Rozlehlý dům s prodejnou železa a zbraní v přízemí budovy je od r. 1983 **vnitřně adaptován**. Při těchto stavebních úpravách byly v přízemí také **prolomeny a otevřeny oba zazděné oblouky bývalého domovního podloubí, vedoucí na náměstí**, práce nejsou však stále dokončeny.

P r a m e n y :

Purkrechtní knihy městské, matriky řím. katol. fary, archiv velkostatků Hranice-Lipník n. Bečvou, Státní archiv Opava.

Stavba první železnice na Hranicku

(Dokoučení)

K provádění prvních železničních staveb bylo nutno, následkem nepatrné mechanizace zemních prací, soustředit dosud nebývalé množství pracovních sil. Na úseku železniční trati Lipník n. B. — Hranice pracovalo během roku 1844 téměř 2 500 osob, z toho 200 žen a dokonce i děti. Z dochovaných archivních pramenů a současných zpráv se dovídáme zajímavé informace o jejich původu, pracovních a mzdových podmínkách i existenčních poměrech.

Část pracovníků byla získána z nečistých vrstvy obyvatel blízkého i vzdálenějšího okolí. Jádro početného pracovního kolektivu však tvořili světem táhnoucí „barabové“. Pocházeli ze všech koutů bývalého rakouského mocnářství — lidé bez domova, ztroskotanci, ztracené existence a snad i kriminální živly. Podle nuzného oblečení nazývání také „trhani“. Mezi sebou si však říkali „bratránci“ i když mezi nimi občas docházelo ku rvačkám. Nutnost vydělat si nějak na živobytí, naučila je určité pracovní zručnosti, takže podávali na stavbě dobré výkony.

Bydleli, nocovali většinou venku, hlavně v lese Doubravě, severovýchodně od Hranic. Podobně s jejich stravováním si vedení stavby nedělalo starostí. Nepochybně ponechali shánění potravy iniciativě pracovníků. Dosvědčují to stížnosti na pobíjení ryb dynamitem, pytláctví, polní pych, jehož „dobrodiní“ pocítili zvláště vlastníci blízkých pozemků. Kupř. střítěžskému chalupníku Součkoví vybrali za měsíční noci na poli všechny brambory. Partáci sice zřizovali na svých úsecích kantýny, ve kterých prodávali nějaké potraviny a kořalku, avšak za zvýšené ceny a nejráději na dluh, který jim pak libovolně sráželi ze mzdy.

Stejně jako jinde i zde na dělníky tvrdě doléhala, mimo těžké vysilující práce, hlavně dlouhá pracovní doba (14 i více hodin denně) a nízké mzdy, které jim byly dále snižovány. Krajský hejtmán sice učinil podnikatele stavby (svob. pán Mayer von Rauschenbach) přísně zodpovědným za řádné vyplácení mezd bez srážek. Ale již 27. června 1844 se dostavila na krajský úřad (sídlił tehdy v Hranicích) skupina dělníků se stížnostmi na nesprávné vyplácení mezd a provádění srážek. Předvolaný podnikatelův pokladník tvrdil: muži dostávají 16—18 kr., ženy 14 kr., a děti 8—10 kr., nyní prý však žádají „přemrštěnou“ částku 24 kr. Pro srovnání: bochník chleba stál tehdy 12 kr. Na stavbě železniční trati Olomouc — Praha dostávali nekvalifikovaní dělníci 24 kr.

Vhodnou příležitostí k okrádání dělníků byla práce v úkolu. Když měla být zavedena na hranickém úseku, zastavilo práci na 200 dělníků a žádali o vydání tzv. „vandrovních knížek“, aby mohli odejít na jinou stavbu. V obou případech bylo vystoupení dělníků na Hranicku ukončeno vzájemnou dohodou, zatímco podobné akce na jiných železničních stavbách likvidovaly i pomocí vojska (kupř. u Prahy).

Na železničních stavbách docházelo k častým úrazům dělníků, nezřídka smrtelným. Jejich příčinou byla nedostatečná péče o bezpečnost a snad i rozšířený alkoholismus. Jen při stavbě hranických viaduktů se jeden zřítíl a zabil 14 dělníků, jak zaznamenal tehdejší hranický kronikář Josef Hrdina. Mimo nich přišlo na hranickém úseku o život dalších 20 osob a mnoho smrtelně zraněno.

Byla-li životní úroveň dělnických rodin velmi nízká, stala se situace katastrofální v případě úrazu, nemoci nebo smrti živitele rodiny. Jaký měly dopad tyto tragické události v dalším osudu postižených rodin v době, kdy neexistovalo žádné pojištění nebo zabezpečení, prozrazuje dochovaná žádost vdovy Anny Hegarové ze Strítěže. Uvádí, že manžel při práci na dráze vysílen klesl k zemi a krátce nato zemřel. Poněvadž zůstala se svými čtyřmi dětmi (od 2 do 10 roků) zcela bez prostředků, prosí úpěnlivě o nějakou podporu. Z místa bydliště se sou-

časně potvrdovalo, že jmenovaná žije s dětmi v největší bídě. Odpověď na žádost nebyla pravděpodobně ani vydána.

Jakým způsobem takové prosby byly vyřizovány, usuzujeme z vyprávění podobného případu z pozdější doby, jak jej v neradostném dětství prožila stařenka T. F. Po předčasné smrti svého otce byla jako čtyřleté děcko prosit s maminkou na vedení dráhy o nějakou měsíční podporu. Vrchní, „purý“ Němec se zlostně rozkřikl: „Nix (nic) měsíčně!“ Bezpochyby tak vyřízena i žádost vdovy Hegarové, jen s krutějším dopadem. Brzy, následkem bídy, strádání umírá sama a děti čekal tehdy běžný, trpký osud obecních sirotků.

Nikdy již nevístíme, kolik podobných případů se jen v našem kraji událo, nežli si dělnictvo vybojovalo lepší životní podmínky.

Při příležitosti 140. výročí stavby hranického úseku Severní dráhy proto vzpomínáme nejen geniálních projektantů, ale i všech, kteří za těžkých pracovních a existenčních podmínek toto velkolepé, průkopnické dílo budovali.

Prameny a literatura:

Fond Velkostatek Hranice, Státní archiv Opava, pobočka Janovice u Rýmařova.

PhDr. Boh. Indra: Poslední léta života Josefa Hrdiny v Hranicích.

Mil. Štěpán: Přehled dějin československých železnic 1824—1948.

Mikulíkovi

Zemřelí občané našeho města v měsíci říjnu 1984

Jan Domes — Hranice, Skalní 755, nar. 3. 1. 1913
Josef Klvaňa — Drahotuše, Tylova 387, nar. 27. 12. 1922
Josef Vymětal — Hranice, Mlýnský příkop 1 787, nar. 20. 2. 1952
Anna Viktorinová — Hranice, 28. října 124, nar. 28. 3. 1908
Josef Pražák — Velká 11, nar. 30. 1. 1906
Marie Čechová — Hranice, Zborovská 1 514, nar. 19. 12. 1904
Ladislav Horák — Hranice, J. z Poděbrad 1 278, nar. 25. 7. 1921
Josef Masný — Hranice, Struhlovsko 1 501, nar. 27. 8. 1922
Josef Potáček — Hranice, Zborovská 1 474, nar. 2. 3. 1912
František Martinát — Hranice, Hvězdoslavova 1 166, nar. 12. 9. 1924
Leopold Nechvátal — Hranice, Struhlovsko 1 405, nar. 29. 11. 1913

Čest a věčná památka všem zemřelým spoluobčanům.

Významné osobnosti v hudebním životě Hranicka.

(Dokončení)

V roce 1952 přešel velký orchestr pod Závodní klub ROH Sigma Hranice a rozšířil svoji činnost o akce národního, později koncernového podniku Sigmy. Značnou část aktivních členů orchestru tvoří zaměstnanci tohoto podniku. Dechový orchestr by dávno zanikl, nebýt hudebníků a zejména z LŠU, kteří pochopili, že bez dorostu není perspektivy a věnovali se výchově nových adeptů pro hudební život na Hranicku, ale i jinde. Tato uvědomělá činnost patří k zásluhám dřívější ředitelky LŠU **Květy Michálkové**, ale i současné ředitelky **Miroslavy Kavanové**, které umožnily prohloubení spoluúčasti tak, že někteří členové pedagogického sboru i žáci školy jsou zároveň členy orchestru. LŠU se usilovně stará o hudební výchovu mladých adeptů pro doplňování stavu členů velké dechové hudby.

Dechový orchestr pod vedením R. Klivara nacvičuje a úspěšně uvádí bohatý program v lázních Teplice nad Bečvou. Na tištěných programech jsou uváděny přede hry, fantazie, směsi písní, valčíky, polky, ale i pochody. Je tradičně uváděn „Teplícký pochod“ hudebního skladatele Bohuslava Leopolda, věnovaný lázním a orchestru. Orchestr se stává reprezentantem Sigmy i města Hranic. Již v roce 1954 získává první místo na celostátní soutěži amatérských orchestrů v Praze. V roce 1961 byla mj. orchestrem provedena kantáta Václava Dobiáše „Buduj vlast — posílíš mív“ k oslavě stého výročí založení pěveckého sboru „Jurik“. Dechová hudba úspěšně reprezentuje v roce 1969 při celostátní soutěži orchestrů v Úpici, dále při festivalu hudeb v Kmochově městě Kolíně v roce 1970, při soutěžích o „Zlatou trumpetu“ (1970) a v roce 1971 při soutěžním festivalu dechových orchestrů „Ostrava 1971“. Bohatá je také kulturní činnost orchestru v městě Hranicích. V roce 1969 vyplňuje program akcí pořádaných v rámci oslav 800 let města Hranic a slavnostní koncert k 50. výročí založení dechového orchestru JKP Hranice.

Ze zahraničních zájezdů je to úspěšná reprezentace české dechové hudby v roce 1971 do Německé demokratické republiky, kde v městě Oederanu sklízí velký úspěch.

Za dlouholetou činnost v orchestru si zaslouží uznání **Věra Šabacká**, která zpívala při smyčcové i dechové hudbě řízené R. Klivarem, také **Anička Dokoupilová** jako dlouholetá členka orchestru, dále člen orchestru **Ladislav Tšpon**, dosud dojíždějící z Přerova a **Karel Hawiger**, který hrál v orchestrech R. Klivara po dobu 50 let.

Po půl století byl Rudolf Klivar kapelníkem; za tuto dobu vykonal obrovský kus práce v kulturní, výchovné a zejména v hudební činnosti při práci vedoucího dechového orchestru JKP Hranice. Tuto práci by nestačil vykonat bez dobrého zázemí. Zasloužilý dirigent, nositel vyznamenání za dlouholetou kulturní činnost umírá náhle uprostřed své pílne a společensky prospěšné práce 8. června 1971. Moto smutečního oznámení hlásá: „Dozněl poslední koncert a on navždy odložil svoji taktovku“.

Již v roce 1969 u příležitosti 50letého trvání dechové hudby byli zvoleni zástupci vedoucího hudby — Josef Slimáček a Milan Mikulec. Členy výboru se stali Josef Bezděk, Stanislav Borek, Antonín Hawiger, Miroslav Chromý, Jaroslav Jiříček a Jan Kujal.

Po smrti Rudolfa Klivara se stává vedoucím hudby **Josef Slimáček**, učitel žesťových nástrojů LŠU. **Milan Mikulec** se stává vedle J. Slimáčka dirigentem velké dechové hudby, která se v této době početně rozšiřuje a postupně i buduje nový repertoár. Ještě v září roku 1971 se uskutečnil zájezd do Pumpenwerke Halle (NDR) s jednodenní zastávkou v Oederanu.

Velký dechový orchestr, řízený Josefem Slimáčkem, udržuje dobré jméno, tradici i reprezentaci. Na koncertech je uváděn pochod R. Klivara „Sigmáci jdou“ k uctění památky svého kapelníka i skladatele. Vedoucí hudby a dirigent Josef Slimáček spolupracuje s hudebním skladatelem Mojmírem Zedníkem z Olomouce a jinými současnými skladateli a v rozšířeném repertoáru uvádí jejich nové skladby. V roce 1972 vystupuje orchestr vedle účasti na soutěži „Zlatá trumpet“ a jiných akcích v Praze na výstavě 55. výročí založení SSSR. V roce 1973 byla činnost orchestru zaměřena na oslavy 90 let n. p. Sigma Hranice, na opětné účasti při tradiční „Zlaté trumpetě“ a na Národním festivalu dechových hudeb ve Štětí. Dechový orchestr byl vybrán festivalovou komisí pro zájezd na mezinárodní soutěž v anglickém Middlesbroughu v roce 1974, kde orchestr získal II. místo v hlavní soutěži.

V roce 1975 se dechová hudba úspěšně reprezentuje na festivalu hudeb „Kmočův Kolín“; byla také uskutečněna nahrávka s ostravskou televizí v Pavlovicích a dále se zúčastnil Ústřední soutěžní přehlídky velkých dechových orchestrů v Domě kultury pracujících v Ostravě-Vítkovicích. Orchestr se stále více orientuje směrem k modernímu pojetí dechové hudby, dbá o nové instrumentální i zvuk-

kové obohacení dechové hudby. Ve svém plánu činnosti dechový soubor plní každým rokem závazky na počest významných výročí. **Těžiště činnosti** velkého dechového orchestru, který byl postupně rozšířen na 50—55 členů, spočívá v letních proměnných koncertech v lázních Teplice nad Bečvou, v oslavách Svátku práce, v pořádání slavnostních koncertů k významným akcím politickým, kulturním a společenským v městě Hranicích.

V dalších letech se uskutečnilo natáčení televizního pořadu „Pohledy z hradu Helfštyna“, slavnostní koncert na počest IX. všeodborového sjezdu ROH, koncert při ukončení Měsíce československo-sovětského přátelství (1977) a jiné programy. Z významnějších akcí je nutno jmenovat účast orchestru na krajské soutěži dechových hudeb (1979), v témže roce se uskutečnila návštěva města Oederanu s koncerty na počest 30. výročí založení NDR. V roce 1980 byl uskutečněn zájezd do Rožnova — Skanzenu a na Pustevny a v následujícím roce byl orchestr opět pozván do Oederanu a k vystoupení do okresního města Flöha. Zájezd se opakoval ještě v roce 1982 za účelem přátelského setkání s místním dechovým orchestrem v Oederanu, který oslavil 80 let od svého založení. V roce 1982 slaví velký dechový orchestr 60 let svého trvání, při této příležitosti převzal J. Slimáček za orchestr a jednotliví zasloužilí členové orchestru čestné uznání.

V roce 1983 zaměřil dechový orchestr svoji činnost k podpoře oslav 100. výročí založení k. p. Sigma Hranice. V letošním roce se orchestr zúčastnil přehlídky dechových hudeb v Lipníku nad Bečvou a soustředil se na tradiční oblíbené proměnné koncerty ve Státních lázních Teplice nad Bečvou.

Oblast Hranicka je známa svojí tradiční hudebností, kromě velkého dechového orchestru JKP Hranice dlouhodobě působí taneční orchestr Melody Klub řízený **Jaroslavem Jiříčkem**, dechová hudba k. p. HCV Hranice vedená **Milanem Pelcem**, malá dechová hudba ZV ROH Státních lázní v Teplicích vedená **Ladislavem Chromým** (dirigent Jan Hrda), oblíbený malý dechový soubor Pobečvan-ka, který v roce 1970 založil **Jan Kujal**, od roku 1980 jej vede **Alois Kujal**, smyčcový orchestr JKP Hranice vedený **Oldřichem Kubíčkem** (dirigent A. Kujal), který v roce 1977 založil **Vilém Blaha**. K hudbám Hranicka náleží také dechová hudba OB Drahotuše, kterou vede **Václav Csorko** a Zálesanka s vedoucím **Jindřichem Stodůlkou**.

Mezi osobnosti hudebního života střední generace nesporně patří ředitel LŠU v Lipníku Stanislav **Borek**, který vedle úspěšné výchovy mladých hudebníků je dlouholetým aktivním členem velkého dechového orchestru.

Činnost hudebníků Hranicka je po zásluze odměňována — od potlesku posluchačů po hudebním prožitku až po řadu čestných uznání.

Přáním všech členů orchestrů je dát svým posluchačům krásu z prožitku hudby, dobrou náladu a tak plnit Smetanovo „**V hudbě život Čechů**“.

ing. Vojtěch Richtár
člen výboru dechového
orchestru JKP Hranice

Jaroslav Štěpán šedesátníkem.

Už je tomu tak, Matrika je nekompromisní a ani bedna lahvinek z data narození neubere. Konečně — proč také?

Šedesátka, všeobecně nazíráno, navozuje představu, že je konec celoživotní práce a že je tedy na místě odebrat se, jak se s oblibou formuluje, na zasloužený odpočinek.

Jenže — na štěstí — u kumštýřů, ať už patří ke kterémukoli odvětví, se věci mají jinak. V tomto věku stojí téměř na vrcholu své umělecké potence a zda-

Jaroslav Štěpán: Hranické věže.

leka nepomýšlejí, že by se jí měli přes noc vzdát. Právě naopak, nabírají druhý dech a s elánem směřují k novým tvůrčím zápasům a k vyšším metám. Malíř Jaroslav Štěpán není výjimkou. Avšak podívejme se letmo, jak začínal.

Už jako malý chlapec rád kreslil a maloval, jeho práce visivaly ve školních vitrinách. Rodiče však neměli pro to vážnějšího pochopení a uvažovali ryze prakticky. Malířina znamenala pro ně pouze lesklou bídu a tak jej poslali do Brna na textilní průmyslovku. Tam mohl uplatnit svůj talent jen okrajově v návrzích na dekorační a potištěné tkaniny. Nicméně Brno bylo ve znamení prvních setkání se skutečným uměním. Z výstavních síní odcházel nadšen s předsevzetím, že se stejně jednou stane malířem.

Při nástupu do praxe trávil většinu volného času ve svém ateliéru a nevynechal žádnou příležitost k výtvarnému studiu při zaměstnání, které, po vysoké škole, vyústilo ve studijní cestu do Paříže. Byla přitažlivým magnetem jako kolébka umění, kde od nepaměti, v lůhni nových směrů, hledali umělci poučení a inspiraci pro svá díla. Po všech těchto uměleckých poznatcích a prožitcích zakončil posléze Jaroslav Štěpán u názoru teoretika Richarda Messera, který praví, že víc záleží na dojmu z uměleckého díla, než na jeho věrném zobrazení.

Letos v prosinci se umělec představí svou jubilejní výstavou, již jako vždy charakterizuje námětová rozmanitost. I když se malíř cítí nejsuggestivněji přitahován ruchem velkoměstských ulic, zastaví se se svou paletou i uprostřed tiché přírody, provoněné prchavou krásou proměnlivých ročních údobí.

Figurální kompozice tanečnic, zátiší, kytice a portréty patří rovněž do okruhu výtvarníkovy zájmu. Zvědavost jej zavedla také do divadelního zákulisí, které malíř zlákal svou magickou atmosférou. I když zůstává věrný olejomalbě, občasná grafika, protisk, či batiky jsou příjemnou změnou v jeho uměleckém tvoření.

Jubilejní výstava Jaroslava Štěpána bude zahájena v úterý 11. prosince v 17 hodin. Bude ji hostit sál Lidové školy umění v Hranicích a potrvá do konce roku 1984.

PhDr. Iva Pavlová

PROGRAMY JKP

Neděle
2. prosince
sál JKP
19.30

FOLKOVÉ VÁNOCE
Účinkují: skupina **Bodlák, Maňana** (členové Divadla na pro-
vázku) a **Dáša Voňková**.

Pondělí
3. prosince
sál JKP
19.00

PŘEDNÁŠKA
na téma „**Moderní možnosti upevnění si zdraví a prodloužení
života**“ s diapositivy.
Hovoří MUDr. F. Machálek

Úterý
4. prosince
sál JKP
18.00

NOVÉ SMĚRY VE FOTOGRAFII
Přednáška pro fotoamatéry. Připravil K. Myška.

Úterý
4. prosince
sál JKP
19.00

KONCERT DĚTSKÝCH PĚVECKÝCH SBORŮ
Účinkují:
Dětský pěvecký sbor ZŠ Litovel
Hranický dětský pěvecký sbor.

Pondělí
10. prosince
sál JKP
19.00

Muzejní pondělky
OCHRANA OHROŽENÉ PŘÍRODY
Přednáška ve spolupráci s Okresním vlastivědným muzeem
v Přerově o nejnovějších výzkumech přírodovědného oddělení
přerovského muzea.
Připravil RNDr. J. Chytil

Úterý
11. prosince
sál LŠU
17.00

Vernisáž výstavy obrazů JAROSLAVA ŠTĚPÁNA
u příležitosti umělcova jubilea
Výstava potrvá od 11. 12. do 30. 12. 1984

Čtvrtek
13. prosince
sál LŠU
19.30

**Recital národní umělkyně
NADĚŽDY KNIPLOVÉ**
klavírní doprovod: Jiří Pokorný

Sobota
15. prosince
sokolovna
19.00

KOLONA
slavnostní ukončení kursů společenského tance a chování

Neděle
16. prosince
sokolovna
16.30 hod.

KOLONA
slavnostní ukončení kursů společenského tance a chování

Středa
19. prosince
sál JKP
18.00

DISKOTÉKA
uvádí V. Janíček

Na leden připravujeme:

12. ledna **VI. REPREZENTAČNÍ PLES JKP**

Předprodej vstupenek v kanceláři JKP, tel. 20 74.

Změna programu vyhrazena.

POZOR!

Od 1. 1. 1985 — změna v názvu
Jednotný klub pracujících ROH v Hranicích na
SDRUŽENÝ KLUB ROH HRANICE

ZV ROH k. p. Sigma Hranice přijme
samostatného ekonoma Jednotného klubu pracujících
v Hranicích s nástupem od 2. ledna 1985.

Požadavek: vzdělání ÚSO ekonomické, praxe 3 roky.
Dotazy a žádosti u vedoucího JKP — tel. 20 74, 21 60

Životní jubilea občanů našeho města v měsíci prosinci

- 75 let:** František Mazal, Hranice, Čsl. armády 801
Milada Pročková, Hranice, Komenského 20
Anděla Fischerová, Hranice 28. října 18
Eliška Čadová, Hranice, Vrchlického 6
Vlasta Skořepová, Hranice, Komenského 651
Jan Bartošek, Hranice, Jurikova 1 014
Milada Pražáková, Drahotuše, nám. Osvobození 54
Josef Malounek, Drahotuše, nám. Osvobození 61
Miloš Dadák, Teplice nad Bečvou 50
- 80 let:** František Říman, Hranice, Jaselská 1 277
Tomáš Vývoda, Hranice, Pod Křivým 1 240
Marie Petrová, Hranice, Komenského 28
Julie Kajnarová, Drahotuše, Novosadova 137
František Pól, Drahotuše, Hranická 344
- 85 let:** Alois Křístek, Hranice, Struhlovsko 1 536
Julie Křístková, Hranice, Struhlovsko 1 536
František Sedlařík, Hranice, Struhlovsko 1 411
Františka Mohelnická, Hranice, Komenského 266
Alois Šindler, Hranice, Kpt. Jaroše 1 366
Bohuslav Ondra, Drahotuše, Zahradní 185
Božena Kellarová, Valšovice 10
- 90 a více let:** František Kopřiva, Hranice, 1. máje 1 662 — 90 let
Karolína Pozlovská, Hranice, Dobrovského 1 250 — 93 let
Vlastimila Stoupalová, Hranice, Přísady 1 167 — 94 let

Sbor pro občanské záležitosti při radě MěstNV v Hranicích přeje všem jubilatům dobré zdraví a hodně životní pohody do příštích let.

Programy kina Svět

tel. 29 93

- 4.—6. 12. PŘÍLIŠ MLADÍ NA VRÁSKY
Rumunský film. Poslední útěk a návrat tří dospívajících chlapců. Mládeži přístupno, nevhodné pro děti do 12 let.
- 7.—10. 12. OBVINĚNÍ
Japonský film. Soudní pojednávání zdánlivě jednoduchého případu vraždy. Film je mládeži nepřístupný.
- 11.—13. 12. SESTRÍČKY
Český film. Strasti a slasti dvou zdravotních sester. Film je mládeži nepřístupný.
- 14.—17. 12. EIDŽENEIKA
Japonský film. Obraz země, zmítané bojem za svržení vojenského diktátora. Film je mládeži nepřístupný.
18. a 19. 12. SUDÁ A LICHÁ
Italský film. Riskantní partie s falešnými hráči pokru. Film je mládeži přístupný.
20. 12.
Jen pro členy KPSE NÁDRAŽÍ PRO DVA
Setkání, které začalo nezaplaceným účtem. Sovětský film.
- 21.—23. 12. TOOTSIE
Film USA. Neúspěšný herec v roli úspěšné herečky. Film je mládeži nepřístupný.
24. 12. NEHRAJEME
- 25.—27. 12. TŘETÍ NA ŘADĚ
Italský film o tom, že trpělivost i v lásce růže přináší. Film je mládeži nepřístupný.
- 28.—30. 12. SBOHEM BUĎ, LÁSKO MÁ
Anglický detektivní film podle románu R. Chandlera. Mládeži do 18 let nepřístupno.
31. 12. NEHRAJEME

Začátky představení v kině Svět v 17.00 a v 19.30 hod.

Představení pro děti — každou sobotu v 15.00 hodin.

1. 12.	MARIA A MIRABELA
Rumunský film. Pohádkový sen o daleké cestě za královnou víl.
8. 12.	MARTIN A ČERVENÉ SKLÍČKO
Český detektivní film pro děti.
15. 12.	TŘETÍ PRINC
Česká pohádka podle K. J. Erbena
22. 12.	MALÝ MUK
Barevná pohádka NDR.
29. 12.	POPLACH V OBLACÍCH
Český film. Pan Tau na křídlech letadla.

Představení pro mládež — každou neděli a svátek ve 14.30 hodin.

2. 12.	ŠÍPY ROBINA HOODA
Sovětský film. Dobrodružný příběh o legendárním zbojníkovi.
9. 12.	ALSINO A KONDOR
Kubánský film. Dětsí hrdinové v národně osvobozenecích bojích.
16. 12.	ANTON ŠPELEC, OSTROSTŘELEK
Starší česká veselohra.
23. 12.	JÁCHYME, HOĎ HO DO STROJE
Česká komedie o tom, co zavinil počítač.
25. 12.	PŘÍŠTĚ BUDEME CHYTŘEJŠÍ, STAROUŠKU
Český film. Satirická komedie o tom, jak se dva amatéři chtějí vyrovnat profesionálům.
26. 12.	PROROK, ZLATO A TRANSYLVÁNCI
O tom, jak se objevuje divoký západ. Rumunský film.
30. 12.	COŽ TAKHLE DÁT SI ŠPENÁT
Český film. Bláznivá komedie plná proměn, překvapení a vitamínů.

Představení pro školní družiny — každé úterý a středu ve 13.30 hod.

4. a 5. 12.	NIC A KOCOUR HERKULES
Sovětská pohádka o strašidle, které spalo ve zdi a tikalo jako budík.
11. a 12. 12.	ČAROVNÁ RYBÍ KOSTIČKA
České pásmo o známých pohádkových postavičkách.
18. a 19. 12.	LIŠÁČEK LUP
Maďarský kreslený film o lišáčkovi a jeho dobrodružných výpravách.

Změna programu vyhrazena.

*Šťastné a veselé vánoce
a hodně úspěchů v roce 1985*

všem čtenářům a milovníkům kultury v našem městě

přejí

**REDAKCE ZPRAVODAJE
A PRACOVNÍCI JEDNOTNÉHO
KLUBU PRACUJÍCÍCH**

Zpravodaj města Hranic a lázní Teplic n. B. vydává Jednotný klub pracujících
v Hranicích — Tisknou Moravské tiskařské závody, n. p., Olomouc, závod 11

Cena 2,— Kčs.